

Jalopuumetsät

Boreonemorala, äldre naturliga ädellövskogar av fennoskandisk typ med rik epifytflora

Koodi: 9020

Luontodirektiivin luontotyyppi (liite I)

Luontodirektiivin ensisijaisesti suojeltu luontotyyppi

BOR suojelutaso epäsuotuisa riittämätön, kehityssuunta vakaa

Luonnehdinta

Jalopuumetsiä ovat kuivat, tuoreet ja kosteat lehdot, joissa jalot lehtipuut muodostavat merkittävän osan metsikön valta-puustosta. Merkittävänä osuutena voidaan pitää vähintään noin puolta valtapuuston runkoluvusta. Mikäli jalopuut kasvavat ryhmittäin tai ne muodostavat harvahkon, mutta järeän ylispuuston, myös pienempi runkolukuosuus riittää luontotyypin määrittämiseksi.

Jalopuita ovat metsälehmus, vaahtera, vuorijalava, tammi, saarni ja kynäjalava. Maan eteläisimpien osien jalopuulehdoissa kasvaa usein kahta tai kolmeakin edellä mainituista lajeista. Lehmus ja tammi esiintyvät usein yhdessä ja vaahtera yleensä muiden jalopuiden seurassa. Jalopuumetsien puuston tulee olla luonnontilaista tai luonnontilaisen kaltaista ja vanhaa.

Joitakin jalopuumetsien esiintymiä on voitu aikaisemmin laiduntaa, mutta edelleen laidunnuksessa olevat esiintymät luetaan 'hakamaihin ja kaskilaitumiin'. Istutetut ja puistojen jalopuumetsiköt eivät kuulu tähän luontotyyppiin. 'Raviini- ja rinnelehdot' erotetaan omana luontotyyppinä.

Jalopuilla on suuri joukko erikoistunutta, vaateliasta ja harvinaista seuralaislajistoa, sillä ne tarjoavat monipuolisia pienympäristöjä muun muassa pitkäikäisyytensä sekä runkonsa ja kuorensa rakenteen ja valuvesiensä koostumuksen sekä lahovaiheidensa ansiosta. Jalopuiden runsaus ja laatu heijastuvatkin vaatelioiden seuralaislajien, etenkin selkärangattomien eläinten, sienten, sammalten ja jäkälien esiintymisessä. Edustavissa esiintymissä jalopuita on myös lahoavina pysty- sekä maapuina ja aluskasvillisuudessa lehtolajit esiintyvät runsaina.

Luonnontilan kannalta keskeisiä piirteitä ovat eri-ikäisten jalopuiden, etenkin vanhojen ylispuiden esiintyminen, jalopuuston luontainen uudistuminen esimerkiksi kaatuneiden puiden muodostamiin latvusaukkoihin, jalopuiden esiintyminen myös lahopuina sekä luonnontilainen lehtojen aluskasvillisuus.

Levinneisyys

Luontotyyppiä esiintyy vain maan eteläosissa. Pohjoisimmat kohteet ovat lehmus- ja vuorijalavametsiköitä ja ne sijaitsevat Keski-Suomessa, Pohjois-Savossa ja Pohjois-Karjalan eteläosissa. Eniten jalopuumetsiä on Lounais-Suomessa ja Ahvenanmaalla.

Nykytilanne ja uhkatekijät

Jalopuulehtoja on Suomessa ollut aiemmin nykyistä enemmän, mutta viljavien maiden raivaaminen pelloiksi ja niityiksi on vähentänyt niiden alaa. Metsätaloustoimet, kuten kuusta suosiva metsänhoito sekä puuston ikärakenteen muutokset ovat heikentäneet ja heikentävät edelleen luontotyyppin tilaa. Nykyisten jalopuumetsien säilymistä edistää se, että ne kuuluvat luonnonsuojelulla suojeltuihin luontotyyppisiin. Merkittävä osa luontotyyppin esiintymistä onkin suojeltu. Lisäksi osa luontotyyppin esiintymistä on metsälain tarkoittamia reheviä lehtolaikkuja, joita on käsiteltävä niiden ominaispiirteet säilyttäen.

Suojeltujenkin esiintymien laatu voi heiketä ilman jalopuita suosivaa hoitoa. Useat kohteet vaativatkin hoitotoimia umpeenkasvun ehkäisemiseksi. Monet esiintymät ovat pienialaisia ja eristyneitä, jolloin niiden lajistollinen monimuotoisuus saattaa heiketä.

Kuva: Anne Raunio